

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
REGULATORNI URED ZA ENERGIJU
ENERGY REGULATORY OFFICE

REGULATORNI IZVEŠTAJ

Utvrdivanje maksimalno dozvoljenih prihoda za GT Termokos A.D
Grejna sezona 2023/2024

Priština, oktobar 2023

SADRŽAJ

1	Uvod	3
2	Principi i formulacija tarifne metodologije	4
3	Utvrđivanje dozvoljenih prihoda	6
3.1	Procena i utvrđivanje dozvoljenih troškova poslovanja	7
3.2	Određivanje Regulisane baze imovine (RAB)	15
3.2.1	Određivanje Regulisane baze početne imovine (RABnfill.)	15
3.2.2	Određivanje novih dozvoljenih ulaganja	165
3.2.3	Određivanje radnog kapitala	24
3.2.4	Godišnja amortizacija imovine – ostvarena u sezoni 20 2 2 / 2 3 ('n-1')	244
3.2.5	Otuđenja	244
3.3	Procena i određivanje godišnje amortizacije za sezonu 20 2 3 /202 4	255
3.4	Određivanje dozvoljenih prihoda na RAB (dozvoljeni profit)	266
3.5	Određivanje cene gubitaka u mreži	30
3.6	Adaptacija (podešavanje)	30
3.7	Obračun dozvoljenih prihoda – rezime	300
4	Bilans toplotne energije	31

Figure

Slika 1: Šema obračuna dozvoljenih prihoda	5
Slika 2 : Šematski prikaz operativnih troškova predloženih od strane GT Termokos i dozvoljenih od strane RUE za grejnu sezonu 20 2 3 /202 4	9

TABELE

Tabela 1: Troškovi predstavljeni od strane GT Termokos A.D i oni koje je dozvolio RUE (u €)	8
Tabela 2: RAB i njegove komponente - GT TERMOKOS grejna sezona 2023/2024	25
Tabela 3: RABf i njegove komponente - GT TERMOKOS grejna sezona 20 2 3/2024	25
Tabela 4: Kategorizacija imovine (RAB) i ponderisana prosečna stopa amortizacije	2 6
Tabela 5: Dozvoljeni prinosi (dozvoljeni profit) u RABf za grejnu sezonu 20 2 /2024	29
Tabela 6: Dozvoljeni prihodi za GT Termokos za grejnu 2023/2024	31
Tabela 7: Sažetak bilansa toplotne energije	311

1 Uvod

U skladu sa primarnim zakonodavstvom – članovima 47. i 48. Zakona o energetsom regulatoru, Regulatorni ured za energiju (RUE) je odgovoran za utvrđivanje tarifne metodologije i odobravanje tarifa u regulisanom energetsom sektoru; evo nekoliko širokih principa, kao što su principi nediskriminacije i razumnosti, po kojima bi energetske kompanije mogle da povrate sve razumne troškove uključujući razuman povraćaj svojih investicija. Takođe, članovi 18. i 19. Zakona o toplotnoj energiji određuju da Snabdevač koji ima obavezu javne usluge vrši snabdevanje toplotnom energijom po regulisanim cenama.

Pošto je sektor toplotne energije u transportu i distribuciji toplotne energije klasifikovan kao prirodni monopol, a iz razloga što ni u proizvodnji i snabdevanju još uvek nema konkurencije, onda tarife za centralno grejanje, koje sadrže sve gore navedene komponente, podležu utvrđivanju - odobrenju od strane RUE.

U okviru svojih zakonskih ovlašćenja i obaveza, Regulatorni ured za energiju je doneo Pravilnik o utvrđivanju cena toplotne energije. Pravilnikom su definisani postupci za podnošenje, razmatranje prijave tarifa i odobravanje tarifa, kao i Metodologija za obračun dozvoljenih prihoda i tarifa.

Za utvrđivanje dozvoljenih prihoda za grejnu sezonu 2023/2024. godine uzeto je u obzir:

- Informacije koje je dostavio GT Termokos u svojoj tarifnoj prijavi za grejnu sezonu 2023/2024;
- Informacije datih od GT Termokos tokom regulatornog izveštavanja realizacija - rashoda i prihoda, imovine/investicija, kao i tehničke i potrošačke informacije koje su trenutno realizovana u grejnoj sezoni 2022/2023 i u prethodnim sezonama;

Napredak procesa razmatranja tarifa:

- **1. juna 2023.** - RUE izdao pismo za obaveštenje o početku razmatranja tarifa za GT Termokos za sezonu 2023/2024 ; ovo je praćeno zahtevom RUE o podacima i informacijama poslat 2. juna 2023. godine, gde su detaljno opisani podaci i informacije koje GT Termokos mora da dostavi na razmatranje tarifa, kao i Plan i Raspored;
- **22.06.2023.** – GT Termokos je putem elektronske pošte dostavio tarifnu prijavu za sezonu 2022/2023 sa podacima i informacijama potrebnim za tarifno razmatranje;
- **28. jula 2023.** – Nakon analize i procene podataka i informacija koje je dostavio GT Termokos, RUE je poslao pisane komentare, navodeći zahteve za ispravku, poboljšanje i kompletiranje početne aplikacije;
- **Dana 9. avgusta 2023.** – GT Termokos je ponovo podneo prijavu sa nekim isprankama, poboljšanjima i dopunama traženim u komentarima RUE, kao i odgovorima na komentare RUE.

2 Principi i formulacija tarifne metodologije

Za određivanje dozvoljenih prihoda i tarifa toplotne energije za sezonu 2023/2024. godine primenjena je Metodologija definisana Pravilnikom za određivanje cena toplotne energije .

Principi

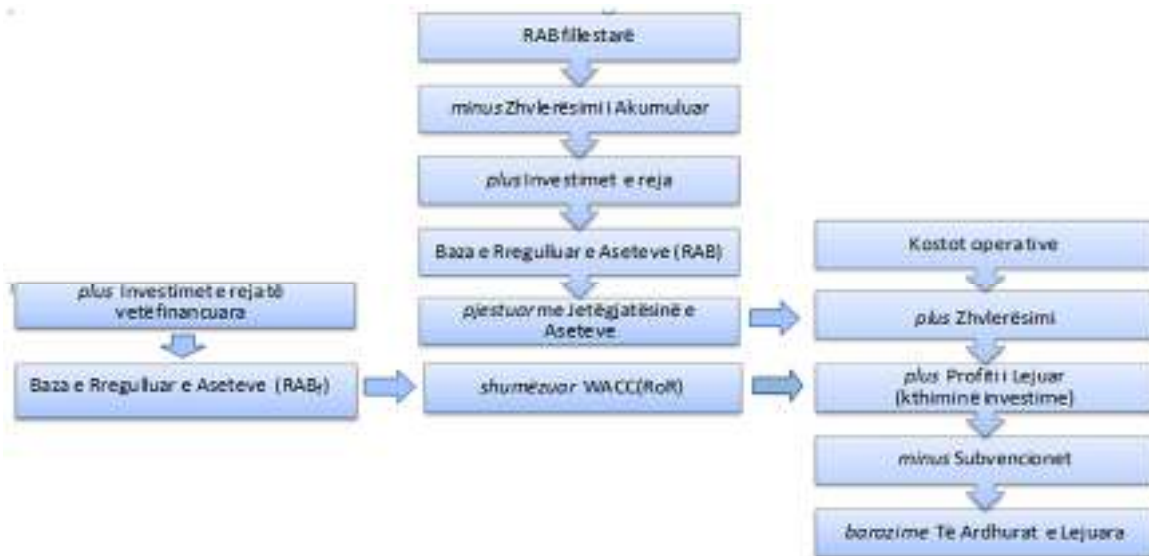
Osnovni princip ove metodologije je da tarife za preduzeća koja pružaju javne usluge treba da pokriju sve razumne troškove – operativne i kapitalne, kako s jedne strane potrošači ne bi morali da plaćaju više od troškova nastalih za pružanje usluga, dok sa s druge strane, preduzeće javnih usluga mora pokriti sve opravdane troškove plus razumna stopa povratka kapitalnih ulaganja. Konačna cena usluge obično se utvrđuje tako da uključuje sve operativne troškove preduzeća koja pružaju javne usluge, odnosno pokrivanje troškova proizvodnje, distribucije i snabdevanja (rad i održavanje, gorivo, zarade, troškovi gubitaka na mreži, zajedničke i administrativne troškove itd.) plus razuman povraćaj investicija koje su namenjene pružanju javnih usluga.

S obzirom da u nekim slučajevima ovakva regulativa ne podstiče preduzeća na podizanje operativne efikasnosti i stimulisane uštede, naprotiv, može podstaći prekomerno ulaganje u imovini, a takođe, uzimajući u obzir obavezu Regulatora da zaštiti potrošače, potrebno je da preduzeća ne samo da dokazuju deklarisanu „razumne troškove“, već pokazuju i povećanje operativne efikasnosti i troškova. Takve mere stvaraju osnovu za koordinaciju na početku razmatranja tarifa, u kojoj Regulator nagrađuje ili kažnjava preduzeće za povećanje ili smanjenje efikasnosti i kontrole troškova.

Formulacija

U cilju obračuna dozvoljenih prihoda i konačnog obračuna tarifa, u Pravilniku o utvrđivanju cena toplotne energije (dodaci 1, 2, 3 i 6) detaljno je data formulacija Tarifne metodologije. Međutim, iz razloga doslednosti, formulacija će biti ukratko predstavljena u ovom izveštaju.

Šematski, Tarifna metodologija se može prikazati na sledeći način. Troškovi koje preduzeće mora da pokrije sastoje se od operativnih troškova, amortizacije koja predstavlja mogućnost da preduzeće zameni sopstvenu imovinu, troškove mrežnih gubitaka i povratka na Regulisanu bazu imovine (RAB), koja zapravo predstavlja dobit za preduzeće.

Slika 1: Šema obračuna dozvoljenih prihoda

Osnovne formule regulacije:

Dozvoljeni prihodi se izračunavaju prema formuli:

$$\mathbf{MAR = OPM + DEP + RTN + LOS + ADJ}$$

Gde:

- MAR.** Maksimalni dozvoljeni prihodi;
- OPM** Dozvoljeni troškovi rada i održavanja;
- DEP** Dozvoljena godišnja amortizacija;
- RTN** Dozvoljeni povraćaj sredstva;
- LOS** Troškovi mrežnih gubitaka;
- ADJ** Usklađivanje prihoda .

Dozvoljeni prihodi predstavljaju godišnje troškove kompanije, koji uključuju: i) troškove poslovanja, koji su „razumni“; ii) godišnju amortizaciju; iii) Troškove gubitaka u mreži; i iv) dozvoljeni prinos na Regulisanu bazu imovine (RAB).

Operativni troškovi se sastoje od fiksnog i varijabilnog dela, formulisanih na sledeći način:

$$\mathbf{OC = OC_F + OC_v}$$

Operativni troškovi predstavljaju ukupne razumne troškove predviđene za jednu godinu, koji uključuju: i) troškove goriva, troškove kupovine toplotne energije i druge troškove kao što su električna energija, hemikalije za tretman vode, rezervni delovi; ii) ostali operativni troškovi sistema, popravke i održavanje; i iii) troškove osoblja i zajedničke troškove. Dozvoljeni operativni troškovi ne uključuju: i) subvencije; ii) troškove koje poreski organi odbijaju i troškove izdvajanja rezervi ili njihove raspodele; i iii) plaćanja zakupnine za alate koji nisu evidentirani u vođenju računa, finansijske troškove ili druge neopravdane troškove.

Regulisan baza imovine se izračunava prema formuli:

$$RAB_n^{ek.} = RAB_n^{nit.} + INV_n + VC_n - DEP_{n-1} - DIS_{n-1}$$

Regulisan baza imovine (RAB) predstavlja imovinu kompanije koja se smatra za upotrebu i korisna za pružanje javnih usluga, što uključuje: i) Početnu Regulisanu bazu imovine (RAB_n fil.) koja zapravo predstavlja RAB konačno ostavren u prethodnoj sezoni 2022/23 (n-1); ii) nove investicije kada su planirane i odobrene od strane Regulatora (INV_n); iii) dovoljno obrtnih sredstava za obavljanje delatnosti kompanije (VC_n); Amortizacija imovine ostvarena u prethodnoj sezoni 2022/23 (n-1) (DEP_{n-1}) i iv) Otuđena imovina (DIS_{n-1}).

RUE, kao stopu prinosa, uzeo je vrednost WACC (ponderisane prosečne cene kapitala). WACC (%) je zbir ponderisanog prosečnog troška kapitala i cene duga, i izračunata je prema formuli:

$$WACC = [(D/V) * k_d] + [(E/V) * k_e]$$

Gde:

D/V -	Deo duga od ukupne osnovice kapitala
E/V -	Deo kapitala od ukupne osnovice kapitala
V -	Ukupna kapitalna baza, koja je sav kapital i dug
k_d -	Troškovi duga
k_e -	Troškovi kapitala

3 Utvrđivanje dozvoljenih prihoda

Za utvrđivanje dozvoljenih prihoda GT Termokos A.D za sezonu 2023/2024, u skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju cena toplotne energije, RUE je preduzeo sledeće:

- 1) Procena i utvrđivanje dozvoljenih troškova poslovanja;
- 2) Procena i utvrđivanje amortizacije;
- 3) Određivanje dozvoljenog povrata u RAB (povrata u investicije), koji uključuje:
 - a) utvrđivanje RAB-a – procena i odobravanje sredstava preduzeća, verifikacija i odobravanje planiranih investicija i obrtnih sredstava; i
 - b) izračunavanje dozvoljene stope povrata (RoR)/ WACC;
- 4) Procena i određivanje dozvoljenog troška za gubitke u mreži.

Prilikom utvrđivanja dozvoljenih prihoda, RUE je uzeo u obzir sledeće:

- Podatke koje je GT Termokos dostavila u svojoj tarifnoj aplikaciji za grejnu sezonu 2023/2024 – podatke o očekivanim prihodima od prodaje toplotne energije i drugih povezanih usluga, ukupnih procenjenih troškova, imovinu i planirane investicije, proizvodnju i predviđeno snabdevanje grejanjem, kao i predviđanu grejnu površinu;
- Informacije koje je GT Termokos pružio tokom regulatornog izveštavanja – rashodi i prihodi, imovinu/investicije, kao i tehničke i potrošačke informacije koje su faktički realizovane u prošloj sezoni 2022/2023;
- Informacije koje je RUE obezbedio iz razmatranja tarifa i praćenja dostignuća i učinka prethodnih sezona/godina.

Znajući da su predviđene informacije od suštinskog značaja za utvrđivanje dozvoljenih prihoda, one treba da budu pouzdane i stvarne. Generalno, u poslovnom predviđanju/planiranju, treba primeniti pravi pristup praćen detaljnom procenom mnogih faktora koji utiču na poslovanje; npr. procena tržišta i predviđanje širenja baze kupaca, procena mogućnosti proizvodnje/snabdevanja i finansijskih mogućnosti kompanije. Naravno, pravo predviđanje/planiranje treba da se zasniva na podacima koje je kompanija realizovala u prošlosti tokom određenog perioda.

Ovde treba napomenuti da je prijava za tarife GT Termokos bila prilično detaljna i potpuna. Međutim, uočene su netačnosti i nedoslednosti u nekim podacima i informacijama sadržanim u aplikaciji, koje su, uz neke izuzetke, poboljšane, pojašnjene i dovršene nakon komentara RUE i zajedničkih sastanaka RUE-GT Termokos.

U stvari, u vezi sa predviđenim informacijama (kao što je definisano u Dodatku 4 Pravila za određivanje cena toplotne energije), GT Termokos je dostavio RUE izveštaje/tabele koje uključuju predviđene prihode i troškove, tehničke podatke i potrošače, operativnu imovinu i predviđena ulaganja, za jednogodišnji period koji u potpunosti pokriva grejnu sezonu - period: 15.10.2023. - 14.10.2024. Dok je kao prateću dokumentaciju dostavio: i) Izveštaj revizora i finansijske izveštaje stanja za 2022. godinu; ii) merenja potrošnje evidentirane u prošloj sezoni prema listi podstanica - podaci o grejnim površinama i pripadajućim kapacitetima, kao i drugi tehnički podaci ; ii) Spisak imovina – detaljni podaci za fiksnu imovinu gde se navodi početna (nabavna) vrednost, akumulirana amortizacija i trenutna vrednost imovine (dostavljena u redovnim godišnjim/sezonskim izveštajima); iii) Investiciono planiranje za jednogodišnji period koji obuhvata sezonu 2023/24; iv) Planiranje novih priključaka za sezonu 2023/2024; v) Planiranje za fakturisanje potrošača na osnovu izmerenog snabdevanja/potrošnje; vi) Evidentirana merenja za toplotnu energiju proizvedenu kogeneracijom (dostavljena u redovnim godišnjim/sezonskim izveštajima; i vii) Predviđeni podaci za obračun potrošača 2023/2024 na osnovu realizacija – merenje potrošnje i grejne površine kupaca u protekloj sezoni 2022/ 2023, kao i planiranje novih priključaka, odnosno proširenja grejne površine potrošača .

RUE je uložio napore i angažovao je raspoloživu ekspertizu da napravi realniju procenu očekivanih informacija koje je dostavio Termokos. Urađena je sveobuhvatna analiza i evaluacija prezentovanih informacija, nakon čega je usledilo poređenje respektivnih podataka iz prethodnih sezona, kako bi se izvršilo pravilno određivanje (predviđanje) dozvoljenih prihoda za sezonu 2023/2024.

3.1 Procena i utvrđivanje dozvoljenih troškova poslovanja

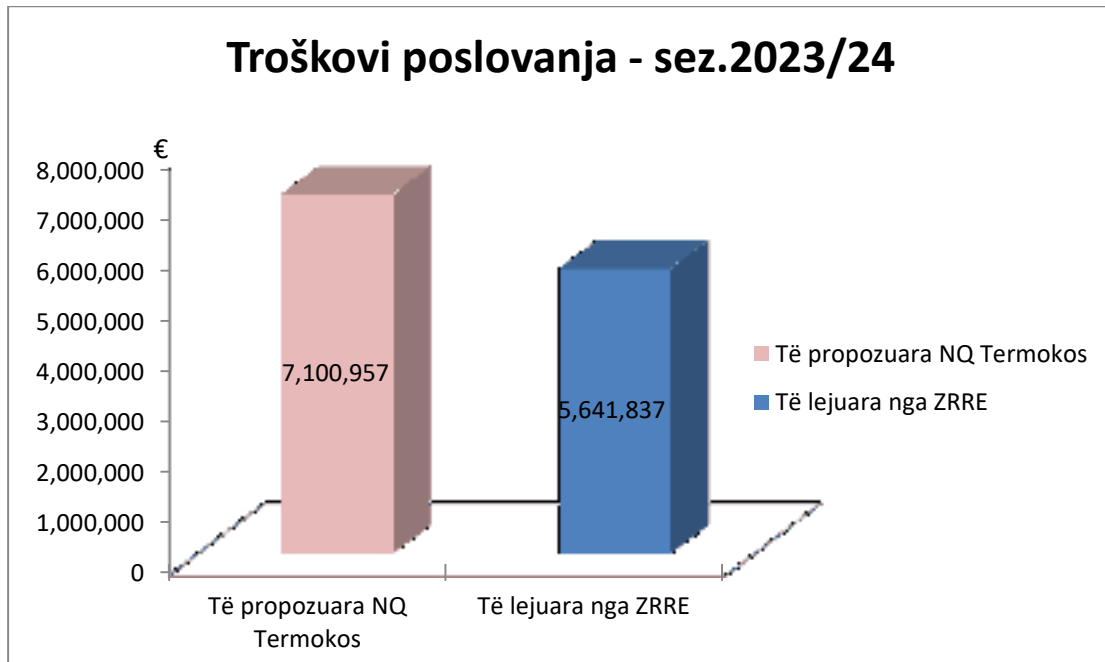
Planovi operativnih troškova dostavljenih od GT Termokos za period 15.10.2023. - 14.10.2024. godine, ovaj period koji pokriva celu grejnu sezonu 2023/2024. godine, strukturisani su kao varijabilni i fiksni troškovi, čija je podela uglavnom u skladu sa odredbama Pravila za određivanje cena toplotne energije, kao i naprednih računovodstvenih principa i Kosovskim računovodstvenih standarda.

U ovom odeljku, procenjeni troškovi predstavljeni od strane GT Termokos i dozvoljeni operativni troškovi koje je RUE odobrio biće prikazani na tabelarni način (Tabela 1.) U nastavku tabele, dato je analitičko objašnjenje za svaku poziciju operativnih troškova.

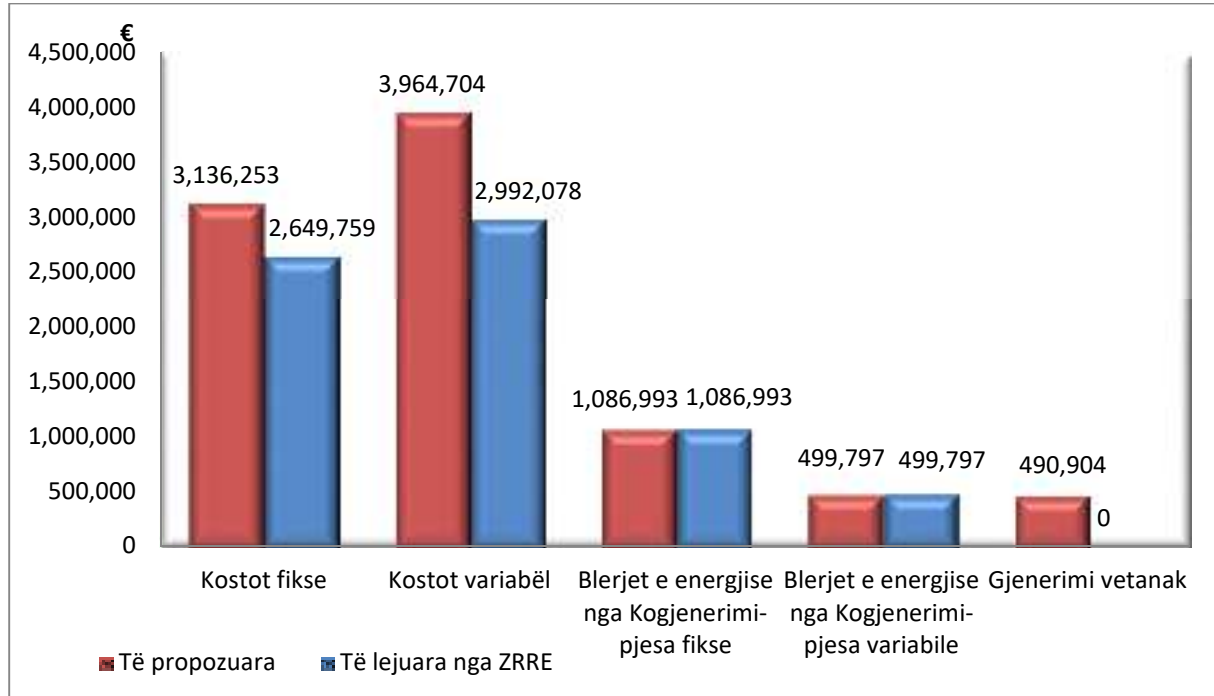
Tabela 1: Troškovi predstavljani od strane GT Termokos A.D, i oni koje dozvoljava RUE (u €)

Kostot Operative Sezoni 2023/2024		Propozuar nga NQ Termokos	Lejuar nga ZRRE
Kostot Variabile			
1	Gjenerimi vetanak	490,904	0
2	Blerjet e energjise nga Kogjenerimi-komp. Variabile	499,797	499,797
3	Kemikaljet për trajtimin e ujit	72,800	72,800
4	Uji	64,000	64,000
5	Energjia elektrike (prodh. & Nënst. Distr.)	835,000	835,000
6	Kost. e personelit (puna direkte)	1,423,643	1,085,637
7	Taksa vjetore e licencave	0	0
8	Borxhi i keq i lejuar	434,844	434,844
9	Tjera variabile	143,716	0
10	Total kost. variabile	3,964,704	2,992,078
Kostot fikse			
11	Materialet, shërbimet	90,000	90,000
12	Riparimet e mirëmbajtja	134,300	134,300
13	Blerjet e energjisë nga Kogjenerimi - komp.Fikse	1,086,993	1,086,993
14	Shpenzimet për administratë	156,000	156,000
15	Shpenzimet e personelit (te ndryshme nga puna direkte)	1,458,517	972,023
16	Kostot e shites dhe tjera administrative	210,443	210,443
17	Total kostot fikse	3,136,253	2,649,759
18	Totali I kostove operative	7,100,957	5,641,837

Slika 2: Šematsko prikazivanje operativnih troškova predloženih od strane GT Termokos i odobrenih od strane RUE za grejnu sezonu 2023/202 4

Detalji o glavnim troškovima su grafički prikazani u nastavku:

Analitičko objašnjenje

U nastavku su data detaljna objašnjenja i obrazloženja za utvrđivanje/dozvoljavanje za svaku grupu troškova, odnosno za glavne pozicije operativnih troškova.

Varijabilni troškovi:

- **Troškovi kupovine toplotne energije iz kogeneracije u TC Kosova B – komponenta plaćanja za količinu toplotne energije :**

- GT Termokos je predložio ukupne troškove kupovine toplotne energije iz kogeneracije u iznosu od 1.586.790€. Ovaj trošak se zasniva na: kapacitetu rezervisanom prema planovima Energetskog bilansa i planiranoj količini toplotne energije, kao i na odgovarajućim cenama kapaciteta i količine toplotne energije obračunate prema važećem ugovoru o kupoprodaji toplotne energije KEK Proizvodnja – GT Termokos.

Tačnije, varijabilna komponenta plaćanja za količinu toplotne energije zasniva se na planiranom iznosu od 342.327 MWh_{TH} i ceni (naknadi) od 1,36 €/MWh_{TH}.

- Ocena – Predlog GT Termokos ocenjuje se uglavnom realnim i osnovanim. Takođe treba napomenuti da je uključena i komponenta plaćanja godišnje takse za licenciranje, koja se obračunava na osnovu godišnje takse na licencu za proizvodnju toplotne energije utvrđene u skladu sa poreskim pravilnikom izdatim od strane RUE. Proračuni rezultiraju na sledeći način:
 - Komponenta plaćanja za iznos toplotne energije: 465,565 €; I
 - Komponenta plaćanja godišnje naknade za licenciranje: 34,232 €.

Gore opisane komponente rezultiraju komponentom plaćanja za količinu toplotne energije iz kogeneracije u TC Kosova B, u iznosu od **499.797€**, koja je dozvoljena za sezonu 2023/2024.

- Vredi napomenuti da ukupni troškovi kupovine toplotne energije iz kogeneracije u TC Kosova B – uključujući komponentu za rezervisani električni kapacitet i komponentu za količinu toplotne energije – iznose 1.586.790 €.

- **Cena goriva - mazuta:**

- Cena mazuta predložena od Termokosa 490.904€ zasniva se na procenjenoj količini potrošnje mazuta od 700 tona i nabavnoj ceni od 701€/toni, kao i na ceni od 330€ za naftu koja se koristi za konzervaciju kotlova i troškove za analizu kvaliteta mazuta u iznosu od 3,423€;
- Procena - Operacionalizacijom projekta kogeneracije postrojenja (kotlovi) za proizvodnju toplotne energije na mazut predstavljaju rezervni kapacitet koji se aktivira samo u slučajevima neplaniranih prekida (kvarova) postrojenja TC Kosova B. Tako da bi se njihova eventualna upotreba trajala kratko dok se ne izvrše neophodne popravke. Uzimajući u obzir da se ovaj trošak odnosi na proces produženja dozvole za proizvodnju toplotne energije, koji je još u procesu kompletiranja dokumentacije, relevantni detalji su opisani u nastavku:
 - Dozvola za proizvodnju toplotne energije GT Termokos istekla je početkom oktobra 2021. godine, koja je trajala 15 godina;
 - I pored toga što je zahtev za produženje licence podnet u zakonskim rokovima, GT Termokos još uvek nije uspeo da obezbedi ekološku dozvolu od nadležnog Ministarstva, što je jedan od osnovnih uslova za produženje licence.
 - S tim u vezi, treba napomenuti da su postrojenja GT Termokos za proizvodnju toplotne energije na mazut stara i verovatno ne ispunjavaju standarde životne sredine za emisiju. Za ovo dat. 15. 10. 2021. godine GT Termokos je službenim pismom zatražio od Ministarstva oslobađanje od obaveze obezbeđenja ekološke dozvole sa osnovnim

obrazloženjem da su ova postrojenja rezervni kapacitet koji bi eventualno morali da se aktiviraju na periode od nekoliko dana samo ako kogeneracija ne uspe u TC Kosovo B.

- Međutim, Ministarstvo nije oslobodilo GT Termokos obaveze pribavljanja ekološke dozvole za toplane na mazut, već je zahtevalo da se podvrgne redovnom postupku ispunjavanja zakonskih uslova za dobijanje ekološke dozvole.
- Postupak za izdavanje ekološke dozvole: i) od datuma 09.08.'22 GT Termokos podnela je zahtev za ekološku dozvolu i potrebnu dokumentaciju; ii) dat. 11.05.'23 kompletirao dokumentaciju gde je, između ostalog, poslao Izveštaj o merenjima emisije gasova i prašine; ii) prijava je trenutno u razmatranju i još uvek nema konačne odluke o izdavanju ekološke dozvole
- Iz gore navedenog, u nedostatku ekološke dozvole, koju nije izdalo nadležno ministarstvo, RUE nije mogao da produži licencu za proizvodnju toplotne energije iz postrojenja na mazut.

Zbog činjenice da trenutno GT Termokos još uvek nije produžena licenca za delatnost proizvodnje toplotne energije u postrojenjima na mazut, RUE ne može da prizna cenu mazuta u ovom razmatranju tarifa.

- **Cena vode za (ponovno) punjenje sistema grejanja :**

- GT Termokos je predložio trošak u iznosu od 64.000€, za procenjeni iznos troškova vode za dopunu distributivnog sistema (primarne mreže), kao i trošak za utrošak vode u podstanicama.
- Procena – RUE je izvršio procene na osnovu realizacije ovog troška u prethodnim sezonama – konkretno u sezoni 2022/2023, realizovana cena vode je bila 76,124€. Takođe, procene su zasnovane na procenjenoj količini vode za dopunu primarne distributivne mreže i podstanica, kao i na smanjenju kvantitativnih gubitaka vode (u m³) usled realizacije projekata sanacije mreže i podstanica. U tom smislu, RUE prihvata predloženi trošak vode od **64,000€** .

- **Cena hemikalija za tretman vode**

- GT Termokos je predložio cenu hemikalija za prečišćavanje vode u iznosu od 72.800 evra, što je znatno više od cene ostvarene u prošloj sezoni. Povećanje ovog troška povezano je sa trenutnim projektom KfW koji uključuje i postrojenje za hemijsko prečišćavanje vode.
- Procena – Uzimajući u obzir količinu vode koja se treba prečišćavati, curenja (gubitke) vode i posebno potrebe za ovim hemikalijama za omekšavanje vode u novom postrojenju koje se sprovodi, RUE prihvata predloženu vrednost od 72.800 € .

- **Troškovi električne energije**

- Za troškove električne energije, GT Termokos je predložio ukupnu vrednost od 835.000 evra - ovaj trošak ima u vidu potrošnju električne energije u postrojenjima i podstanicama sistema. Treba napomenuti da predložena vrednost cene električne energije predstavlja povećanje koje se uglavnom opravdava povećanjem cene električne energije, broja podstanica usled povećanja baze korisnika, odnosno povećanja grejne površine i dodavanje nove opreme. Takođe planirano je i puštanje u rad pete pumpe distributivne mreže snage 315kW kao i treće

pumpe kogeneracionog sistema snage 950kW, što će očigledno uticati na povećanje potrošnje električne energije.

- Procena - RUE prihvata prikazanu cenu električne energije u iznosu od **835.000€** za pokrivanje celokupne potrošnje električne energije za predmetni period, uključujući i dodatne troškove zbog povećanja grejne površine i ugradnje dodatne (nove) opreme.
- **Troškovi osoblja („direktan rad“)**
 - GT Termokos je predstavio troškove osoblja – „direktan rad“, u iznosu od 1,423,634€. Ovo je znatno veća vrednost (za 13,5%) od ostvarenja u prošloj sezoni 2022/2023 (1.254.322€) . Ako govorimo o ukupnim troškovima osoblja, takođe se primećuje značajna razlika između vrednosti ovog troška u planiranim Regulatornim izveštajima (ukupni troškovi osoblja: 2,882,160 €) i u statutarnim finansijskim izveštajima za kalendarsku 2022. godinu (2,468,058 €); tako da je to povećanje od preko 400.000 € ili otprilike 17%. Za ovo predviđanje, RUE je u pisanim komentarima zatražio detalje za obračun ovog troška, navodeći broj radnika, prosečnu platu i druge elemente troškova osoblja, kao npr. doprinose/poreze itd., a takođe je zatražio objašnjenja i relevantna opravdanja za predviđeno povećanje. Posle naših komentara GT Termokos je dao neke detalje sa nedostacima i kratko objašnjenje, gde se navodi da je planiranje troškova osoblja zasnovano na troškovima osoblja za 2022. godinu i sa projektovanim povećanjem u 2023. godini, obrazloženo uglavnom zbog inflacije. S tim u vezi, treba napomenuti da je i u realizaciji ovog troška u prošloj sezoni 2022/'23 uočena značajna preko-realizacija ovog troška u odnosu na relevantne odobrenja – konkretno za troškove direktno angažovanog osoblja u proizvodnji i distribuciji preko- realizacija je bila 27%, što je neopravdan višak u odnosu na dozvoljeno.
 - Procena – RUE ocenjuje da je predlog ovog troška praćen sa malo relevantnih detalja i objašnjenja i da razumnost predloženog povećanja nije zasnovana na stvarnim činjenicama. Uzimajući ovo u obzir i uzimajući u obzir inflaciju u periodu 2022-2023, RUE dozvoljava povećanje od 9,65% u odnosu na odobrenja u prethodnom razmatranju tarifa 2022/2023; utvrđeni procenat odražava prosečnu stopu inflacije u zemlji za period januar 2022 - jul 2023 prema ASK ¹.

Prema gore navedenom, RUE dozvoljava **troškove osoblja - 'Direktan rad'** u iznosu od **1,085,637€**.

- **Ostali varijabilni troškovi, troškovi loših dugova i godišnja naknada za licenciranje**
 - U kategoriji ostalih varijabilnih troškova, GT Termokos je prikazao trošak 'troškova kamate na kredit' u iznosu od 143,716€.
 - Procena - U skladu sa odredbama Pravila za utvrđivanje cena toplotne energije, trošak kamate na kredit se tretira kao povrat na uloženu imovinu, gde se preko WACC i vrednosti RAB-a (vidi Izveštaj RUE o dozvoljenim prihodima) utvrđuje povrat na imovinu; stoga ovaj trošak nije prihvaćen u ovoj kategoriji.
Dok se trošak loših dugova obračunava kao razuman procenat prihoda preduzeća (tj. vrednost obračuna od prodaje toplotne energije). Ovaj „razuman procenat“ treba da bude postavljen

¹ Agencija za statistiku Kosova - Publikacija: Harmonizovani indeksa cena, jul 2023

tako da podstakne preduzeće da poveća napore da poveća nivo naplate od potrošača, ali istovremeno ima u vidu da se značajan iznos objektivno ne može naplatiti, dakle ostaće kao dug koji se faktički neće realizovati. Od gore navedenog, RUE smatra da je nivo loših dugova od 5% razuman, stoga dozvoljava **trošak lošeg duga** u iznosu od **434,844€**. Što se tiče takse za licenciranje, treba napomenuti da zbog toga što nije produžena dozvola za proizvodnju toplotne energije iz postrojenja na mazut, kompanija ne naplaćuje ovaj porez.

Iz gore navedenog rezultuje da su **varijabilni troškovi** koje je prihvatila RUE utvrđeni u vrednosti od **2,992,078€**.

Fiksni troškovi

- **Troškovi: popravka i održavanje;**
 - GT Termokos za troškove popravke i održavanja je planirao vrednost od 134,300€ - ovo predstavlja povećanje u odnosu na realizaciju ovog troška u prethodnom periodu. Za ovo povećanje, GT Termokos je dao opravdanje za povećanje radova na održavanju i popravci kao rezultat proširenja mreže.
 - Procena - Uzimajući u obzir gore navedeno obrazloženje, kao i potrebu da se obezbedi stabilan rad objekata, opreme i mreže koja omogućava kvalitetno snabdevanje, RUE prihvata troškove **popravke i održavanja** u iznosu od **134,300€**.
- **Troškovi: Materijali i usluge:**
 - Za ovu poziciju, GT Termokos je predložio manju vrednost od 90,000€;
 - Procena – Uzimajući u obzir da je ovaj trošak usko povezan sa troškovima popravke i održavanja, procenjeno je da je vrednost koju je predložio GT Termokos realna i stoga RUE dozvoljava troškove 'Materijala i usluga' u iznosu od **90.000** evra . .
- **Troškovi kupovine toplotne energije iz ko-generacije u TC Kosova B – fiksna komponenta plaćanja za rezervisani kapacitet**
 - Komponenta plaćanja rezervisanog kapaciteta koju predlaže GT Termokos zasniva se na rezervisanom električnom kapacitetu: 52,184 MWh_{EL}/h i odgovarajućem opterećenju (ceni): 20,83 €/MWh_{EL}/h, što je trenutna cena za rezervisani električni kapacitet po ugovoru za snabdevanje toplotnom energijom KEK-Termokos;
 - Procena – Predlog GT Termokos za rezervisani kapacitet se procenjuje da je uglavnom realan i zasnovan na energetske bilansima; proračuni pokazuju da je **komponenta plaćanja za rezervisani kapacitet 1.086.993 €**;
- **Administrativni troškovi:**

- GT Termokos je predložio trošak administracije u iznosu od 156,500€, navodeći relevantne detalje. Predložena vrednost je za 28,271€ veća od vrednosti ostvarene u prethodnom periodu (128,229€); ovo povećanje je planirano za pokrivanje dodatnih troškova kao rezultat povećanja troškova vezanih za korisničku uslugu, gde je značajno povećanje broja kupaca.
- Procena – Na osnovu onoga što je gore navedeno i da bi se omogućilo poboljšanje usluga kompanije, a posebno korisničke usluge, RUE odlučuje da prihvati predloženi trošak u iznosu od **156,500€**.

- **Troškovi osoblja („različito od direktnog rada“)**

- Za troškove osoblja u administraciji i drugim uslugama podrške, GT Termokos je predložio vrednost od 1,458,517€ - predlog povećan za oko 12% u odnosu na realizaciju ovog troška u prošloj sezoni (1,303,420€). Ako govorimo o ukupnim troškovima osoblja, takođe se primećuje značajna razlika između vrednosti ovog troška u planiranim Regulatornim izveštajima (ukupni troškovi osoblja: 2,882,160 €) i u statutarnim finansijskim izveštajima za kalendarsku 2022. godinu (2,468,058 €); tako da je to povećanje od preko 400.000 € ili otprilike 17%. Za ovu prognozu, RUE je u pisanim komentarima zatražio detalje za obračun ovog troška, navodeći broj radnika, prosečnu platu i druge elemente troškova osoblja, kao npr. doprinose/poreze itd., a takođe je zatražio relevantna objašnjenja i opravdanja za predviđeno povećanje. Nakon naših komentara GT Termokos je dao neke detalje sa nedostacima i kratko objašnjenje, gde se navodi da je planiranje troškova osoblja zasnovano na troškovima osoblja za 2022. godinu i sa projektovanim povećanjem u 2023. godini, obrazloženi uglavnom zbog inflacije. S tim u vezi, treba napomenuti da je i u realizaciji ovog troška u prošloj sezoni 2022/'23 uočena značajna preko-realizacija ovog troška u odnosu na relevantne dodatke – konkretno za troškove osoblja angažovanog u upravljanju, administraciji i drugih usluga preduzeća, preko-realizacija je bila 47%, što je neopravdan višak u odnosu na dozvoljeni.
- Procena – RUE ocenjuje da je predlog ovog troška praćen sa nekoliko relevantnih detalja i objašnjenja i da razumnost predloženog povećanja nije zasnovana na stvarnim činjenicama. Uzimajući ovo u obzir i imajući u vidu inflaciju u periodu 2022-2023, RUE dozvoljava povećanje od 9,65% u odnosu na odobrenja u prethodnom razmatranju tarifa 2022/2023; utvrđeni procenat odražava prosečnu stopu inflacije u zemlji za period januar 2022 - jul 2023 prema ASK².

Prema gore navedenom, RUE dozvoljava **troškove osoblja - 'Direktan rad'** u iznosu od **972,023€**.

- **Prodajni i drugi administrativni troškovi**

- Ovaj trošak je prvobitno predložio GT Termokos u iznosu od 223,635€; iz dostavljenih detalja, konstatovano je da je pod-komponenta „Troškovi poreza na dobit“ u iznosu od 13,192€ takođe uključena u ovu poziciju. U komentarima RUE, napominje se da je dobit, uključujući porez na dobit, na osnovu tarifne metodologije, adresirana u dozvoljenom prinosu, koji se izračunava na osnovu Regulisane baze imovine sa razumnom stopom prinosa prema ponderisanoj prosečnoj ceni kapitala (WACC). Stoga se ova pod-komponenta ne može uključiti u prodajne i druge administrativne troškove. U ponovnom podnošenju poboljšane aplikacije, GT Termokos

² Agencija za statistiku Kosova - Publikacija: Harmonizovani indeks cena, jul 2023

je smanjila vrednost od 13,192 € gore pomenute komponente prema našim komentarima, dok novi predloženi iznos je 210,443 €.

- Procena – Na osnovu datih detalja i poboljšanja napravljenog prema našim komentarima kao što je gore opisano, RUE dozvoljava ponovo prikazanu vrednost od **210,443€** za prodajne i druge administrativne troškove .

Od gore navedenog rezultuje da su **fiksni troškovi** koje je RUE prihvatio/dozvolio određeni u vrednosti od **2,649,759€**.

- Ukupni operativni troškovi dozvoljeni za sezonu 2023/2024

Dozvoljeni operativni troškovi se sastoje od zbira fiksnih i varijabilnih troškova i izračunavaju se prema formuli navedenoj u nastavku:

OC = varijabilni troškovi + fiksni troškovi

Iz formule se izračunavaju:

Dozvoljeni operativni troškovi u iznosu od 5,641,837€

3.2 Određivanje Regulisane baze imovine (RAB)

Određivanje RAB-a je glavna komponenta za obračun godišnje amortizacije i dozvoljenog povrata u imovini, koja u stvari predstavlja dozvoljenu dobit od regulisane poslovne delatnosti.

Regulisana baza imovine - RAB, u skladu sa Prilogom 2 Pravilnika za utvrđivanje cena toplotne energije, izračunava se po formuli:

$$RAB_n^{ek.} = RAB_n^{nit.} + INV_n + VC_n - DEP_{n-1} - DIS_{n-1}$$

gde:

$RAB_n^{dob.}$ – predstavlja sredstva planirana za sezonu 2023/24 ('n');

$RAB_{na}^{početku.}$ – Regulisana baza početne imovine, koja zapravo predstavlja konačni RAB ostvaren u preliminarnoj sezoni 2022/23 ('n-1');

INV_n – Nove investicije planirane i odobrene od strane regulatora za jednogodišnji period uključujući grejnu sezonu 2023/2024;

WC_n – Dovoljan obrtni kapital za obavljanje delatnosti preduzeća;

DEP_{n-1} – Amortizacija sredstava realizovana u preliminarnoj sezoni 2022/23 ('n-1');

DIS_{n-1} – Imovina otuđena u predsezoni 2022/2023 ('n-1').

3.2.1 Određivanje Regulacione baze početne imovine (RABnfill.)

$RAB_{na}^{početku.}$ predstavlja početnu osnovu za određivanje RAB-a planiranog za sezonu 'n' - 2023/24, koji je, kako je gore navedeno, zapravo konačni RAB realizovan u prethodnoj sezoni 'n-1' - 2022/23.

Iz redovnog praćenja realizacije, gde je fokus uglavnom na praćenju realizacije investicija u odnosu na planirane (Izveštaj o praćenju realizacije za sezonu 2022/2023), utvrđene su ostvarene vrednosti od

kjih se obračunava konačni RAB realizovan u sezoni 'n-1' - 2022/23 u iznosu od **63,265,590 €** , što istovremeno predstavlja početni RAB za sezonu 'n' -2023/24.

3.2.2 Utvrđivanje novih dozvoljenih investicija

Što se tiče novih investicija planiranih za period razmatranja tarifa: oktobar 2023. - oktobar 2024. godine, prvo treba napomenuti da se ove investicije uglavnom odnose na nastavak sanacije mreže podstanica i proširenje mreže novih podstanica, kao i ugradnja brojila toplotne energije na nivou stana; takođe su planirani projekti za nova postrojenja – Postrojenje za dobijanje toplotne energije iz solarne energije (KfW-EU-EBRD projekat: 'Solar4Kosova') i postrojenja za udvostručenje kapaciteta kogeneracije (EU-EIB projekat); GT Termokos je predstavio ukupnu vrednost **planiranih novih investicija €27,212,511** ; ovaj iznos uključuje ulaganja iz donacija i samofinansirajuća ulaganja.

Ulaganja iz donacija

Investicije u okviru projekata međunarodnih donatora kao što su KfW, EBRD, EIB i MCC su prikazane u ukupnoj vrednosti od **23.638.511€** - pa je planirano da se ovi projekti finansiraju najvećim delom donacijama **15.384.372€** i sufinansiranjem u iznosu od **8,254,139 €** - detalji ispod:

- **Projekat KfW** : Rehabilitacija mreže i podstanica, kao i proširenje mreže i novih termo podstanica je projekat koji je u toku – počeo je da se realizuje 2021. godine; ovaj projekat uključuje sledeće komponente:
 - 1) Rehabilitacija/modernizacija 235 postojećih podstanica, ugradnja 333 nove podstanice, ugradnja rezervoara za grejanje kapaciteta 2x400 m³ , renoviranje i proširenje sistema cirkulacionih pumpi mreže, sanacija sistema održavanja pritiska i hemijskog tretmana voda u primarnoj distributivnoj mreži i SCADA instalacija; kontaktna vrednost nakon dodavanja 8,4 miliona evra.
 - 2) Rehabilitacija mreže dužine cevovoda 12.358 m, proširenje mreže dužine cevovoda 23.524 m i zgušnjavanje mreže dužine cevovoda 5.958 m; vrednost ugovora nakon dodavanja 7,6 miliona evra;

Za gore opisane komponente dati su preliminarni detalji, pri čemu treba napomenuti da se trenutno realizuju obe komponente, i to: Izgradnja 2 rezervoara za grejanje; sistemi za zadržavanje pritiska i hemijski tretman vode; kao i proširenje toplovodne mreže u ostalim delovima grada.

Uzimajući u obzir dostignuća u proteklom periodu i dinamički plan realizacije projekta, GT Termokos je planirao da u ovom periodu za razmatranje tarifa budu izvedeni radovi u vrednosti od 6.754.139€. Treba napomenuti da je u ovaj iznos GT Termokos uključio vrednost za izvođenje radova 6,541,724€ i vrednost 212,414€ za konsultantske usluge

Takođe treba napomenuti da će ceo gore navedeni iznos biti finansiran od strane GT Termokos kao sufinansiranje, što znači da za ovaj projekat nije predviđena donacija u ovom periodu za razmatranje tarifa.

- **MCC projekat** : Instalacija merača toplotne energije - Očekivalo se da ovaj projekat vredi 10,9 miliona dolara, kao donacija MCC-a - SAD, dok je prelaskom na projekat "Prishtina Heat Save" ovom iznosu dodato je 2 miliona evra od opštine Priština i 1 mil. € finansiranje od GT Termokos. Prvobitni

ugovor za kupovinu i montažu opreme dodeljen u aprilu 2022. godine je bio 6,905,850€; dok trenutno ugovor sa dodacima vredi 9,315,170€.

U stvari, u pratećim objašnjenjima, GT Termokos je predstavio ukupnu vrednost projekta nakon dodavanja od 11.688.551 €, podeljenu na:

- Ugovor o nabavci opreme u vrednosti od: 9,315,170 €; I
- Ugovor za konsultantske usluge: 2,373,381 €

S tim u vezi, treba napomenuti da će se u procenama RUE uzeti u obzir samo ugovori za kupovinu i ugradnju opreme.

Ovaj projekat je uključio ugradnju merača toplotne energije i termostatskih ventila u preko 300 kolektivnih stambenih zgrada u okviru servisne zone GT Termokos, odnosno oko 14.000 domaćih i komercijalnih potrošača; Naime, predmetni projekat, nakon dopuna, sadrži sledeće glavne komponente:

- Ugradnja oko 64.000 alokatora toplote i oko 5.100 individualnih brojila toplotne energije;
- Ugradnja 85.500 termostatskih ventila u potrošačke radijatore (stanove i poslovne jedinice), kao i ugradnja cirkulacionih pumpi u ograničenom broju termo podstanica;
- Razvoj sistema očitavanja i obračuna potrošnje toplotne energije na osnovu izmerene potrošnje, koji uključuje softver, i daljinske komunikacione uređaje između softvera i mernih uređaja - uređaja za snimanje i kontrolu podataka;
- Cirkulacione pumpe, balansni ventili i ventili za kontrolu pritiska;
- Pomoć u poboljšanju usluga naplate na osnovu merene potrošnje.

Nakon naših komentara, GT Termokos je takođe dostavio detalje o celoj opremi, gde su količine opreme i odgovarajuće novčane vrednosti prikazane odvojeno. Njihov iznos je 8,791,731€, što ne odgovara prikazanoj vrednosti ugovora od 9,315,170€. U nastavku su detalji projektne opreme:

Oznaka Količina [komada] Količina nakon dodavanja [komada] Vrednost nakon dodavanja. [€]

Oprema za merenje i sistem naplate/očitavanja

Alokatori (HCA)	64.000	64.000	1.651.200
Pojedinačna brojila	5.100	5.100	953.547
Oprema za regis. i kont.	1.100	2.871	895.417
Komp. Sistem. Očit. / fakt.	1	1	735,446
Međuzbir			4.235.610

Oprema toplotnih podstanica

Cirkulaciona pumpa	110	337	346,826
Balansni ventili	70	70	12,527
Ventili za regulaciju pritiska	105	1,670	304,254
Međuzbir			663.607
Termostatski ventili	70.000	85.500	3.892.513
Ukupno			8.791.731

Takođe, nakon naših komentara, na osnovu ukupne realizovane vrednosti projekta prema izvršenim uplatama, za ovaj period razmatranja tarifa, GT Termokos je dostavio celokupnu preostalu nerealizovanu (neisplaćenu) vrednost samo ugovora za kupovinu i montažu opreme - dakle **1.384.372 €**, kao donacija za ovaj projekat .

- **KfW projekat 'Solar4Kosova'** : Projekat pokrenut u okviru saradnje naše Vlade sa EU, KfW i EBRD, za proizvodnju toplotne energije iz solarne energije, sa procenjenom vrednošću investicije od oko 80,5 miliona evra. €. Planirano je da se ovaj projekat finansira kombinacijom granta-zajma-sufinansiranja na sledeći način:

- BERYH: kredit od 22 mil. €;
- KfW: kredit 21,6 mil. €;
- KfW: grant 10 mil. €;
- Evropska komisija: grant 22,5 miliona. €; I
- Termokos: Sufinansiranje 4,4 mil. €.

Ovim projektom je predviđena ugradnja solarnih panela za zagrevanje vode u prostoru od 58 hiljada kvadratnih metara, toplotnog kapaciteta 50 MW, i izgradnja rezervoara toplotne energije kapaciteta 400 hiljada m³ . Realizacijom ovog projekta planirano je priključenje na toplovodnu mrežu za oko 12 hiljada novih potrošača u naseljima „Arberia” i „Tophane”.

Što se tiče razvoja ovog projekta, GT Termokos je poslao dodatna objašnjenja, gde se ističe da su: Studija izvodljivosti i VNMS (Procena uticaja na životnu sredinu i društvo), koju je radio CES-iC, a finansira KfW završeni . Definisana je i odobrena lokacija na području Novo Hade površine 25 ha za postavljanje solarnih panela i rezervoara za grejanje.

Trenutno se vode pripremni radovi za: Pripremu dokumentacije za dozvolu životne sredine , pripremu dokumentacije za eksproprijaciju, razjašnjenje vlasništva za solarnu elektranu između Opštine Priština i Obilić).

Trenutno je u toku izbor konsultantske kuće, čiji je zadatak da pripremi projektni zadatak za tender, raspiše tender za izvođače i izabere izvođača radova. Planirano je da u periodu septembar-oktobar 2023. godine bude izabran konsultant za ovaj projekat. Dok postoje realna očekivanja da će izvođač za izvođenje radova biti izabran u drugoj polovini 2024. godine, u kom slučaju će radovi i početi.

GT Termokos je za period razmatranja tarifa 2023/'24 godine predstavio planiranu vrednost realizacije u iznosu od **10 miliona evra** , koja je posvećena pripremnim i projektantskim radovima, kao i početku radova, u kom slučaju je potrebno da se izvrše razna plaćanja uključujući avanse.

- **Projekat EU - EIB** za udvostručavanje kapaciteta za ekstrakciju toplotne energije iz sistema kogeneracije: Ovaj projekat je u početnoj fazi studija u okviru IPA koju podržavaju EU i EIB (Evropska investiciona banka u saradnji i sufinansiranju sa Opštinom Priština i GT Termokos, ukupna investiciona vrednost za postrojenja za ekstrakcijske kapacitete se očekuje da bude oko 26,5 miliona evra. Iako je u srednjoročnom periodu, kao kompletan projekat koji uključuje i

proširenje mreže, planirana ukupna vrednost investicije oko 50 miliona evra, a za pokrivanje ovog dela investicije očekuje se da će se u budućnosti pronaći donatori ili drugi finansijeri sa povoljnim uslovima.

Ovaj projekat trenutno podržava Evropska komisija sa 17,5 miliona. € grant , Evropska investiciona banka (EIB) sa 1,5 mil. € za studiju izvodljivosti, kao i Opština Priština sa 5 miliona € i Termokos sa 2,5 miliona €, kao sufinansijer projekta.

Što se tiče izrade projekta, prema pratećim objašnjenjima GT Termokos, trenutno se završava Studija izvodljivosti i Plan dekarbonizacije od strane međunarodne konsultantske kuće, konzorcijuma „ERI-ITA“, a izrada idejnog dizajna je počeo.

Za period razmatranja tarifa 2023/'24, GT Termokos je predstavio vrednost od **4 miliona. €** koji se planira realizovati uglavnom za projektovanje i pripremne radove, kao i za početak izvođenja radova u okviru projekta.

Samofinansirajuće investicije

Kao što je gore pomenuto, GT Termokos takođe planira samofinansirajuće investicije, gde je prikazao samofinansirajuće investicije u ukupnoj vrednosti od **11,828,139€** ; od kojih:

- sufinansiranje u okviru investicionih projekata od donatora: 8,254,139€;
- Investicije individualnih projekata: 3.574.000 € .

Samofinansirajuća ulaganja individualnih projekata dele se prema funkcionalnim jedinicama preduzeća u proizvodnji, distribuciji i zajedničkim ulaganjima, kao i sufinansiranje u donatorskim projektima - sledeći detalji:

- **Proizvodnja** – Planirani objekti i oprema za kogeneraciju u ukupnom iznosu od 731.000 € za period 2023/'24. U planiranju ulaganja u proizvodnju uključena je oprema pogona stanica za ekstrakciju i prijem toplotne energije (HES i HRC – sastavni deo kogeneracionog sistema), kao i druga oprema kao što su elektromotorne pumpe, izmenjivači toplote i druga oprema.
- **Distribucija** – Rehabilitacija i popravka distributivne mreže i termo podstanica u ukupnoj vrednosti od 340.000€, što obuhvata cevi i fittinge i drugu prateću opremu, merila toplote, cirkulacione pumpe, opremu sistema za zadržavanje pritiska, terenska vozila i bagere i dr.
- **Administracija i zajedničke usluge** – u ukupnoj vrednosti 2,503,000 € gde obuhvataju: Izgradnju Direkcije i Upravne zgrade u iznosu od 2,433,000€; i Računarsku opremu i licence kompjuterskih programa u vrednosti od 70.000 evra.
- **Sufinansiranje u donatorskim projektima** u ukupnoj vrednosti od 8.254.139€, što obuhvata sufinansiranje za:
 - Aktuelni projekat KfW-a: Rehabilitacija i proširenje distributivne mreže i novih podstanica je predstavljen u vrednosti od 6,754,139€;
 - Projekat MCC-a, ugradnja brojila za grejanje, vrednost sufinansiranja planirana je od milion €;i
 - Projekat EU-EIB udvostručavanja kogeneracionih kapaciteta planiran je u vrednosti sufinansiranja od 500.000 evra.

Rezime procena RUE za nove dozvoljene investicije

Ulaganja iz donacija

RUE je kontinuirano pratio razvoj ovih investicionih projekata i, u okviru saradnje sa stranama uključenim u ove projekte, bio je precizno informisan o detaljima ovih projekata. Treba napomenuti da su svi predstavljeni projekti takođe uključeni u desetogodišnji plan razvoja 2022-2031 GT Termokos, koji je odobrila RUE.

Jedan broj ovih projekata, posebno donatorskih, traje preko godinu dana, pa je bilo neophodno izvršiti procenu radova koji se planiraju izvesti u periodu za razmatranje tarifa.

Konkretno:

- **MCC projekat** - Što se tiče ovog projekta, prvo treba napomenuti da je u poslednjem razmatranju tarifa 2022/'23, RUE prihvatio vrednost od 4,143,510€; uzimajući u obzir pitanja koja se odnose na vlasništvo nad imovinom – konkretno zakonsku obavezu preduzeća za ugradnju i vlasništvo nad mernim uređajima, vrednost investicije je prihvaćena samo za merne uređaje i kompjuterski sistem očitavanja merenja i obračuna na osnovu izmerene potrošnje, kao i uređaja i pratećih instrumenata. Prilikom praćenja realizacije ovih investicija, utvrđeno je da je ova komponenta u potpunosti realizovana za 4.286.579€, odnosno sa malom preko -realizacijom što je prihvaćeno i biće ispravljeno u ovom razmatranju tarifa .

Međutim, u ovom razmatranju tarifa, GT Termokos je u okviru ovog projekta prikazao vrednost dodatne investicije od 1,384,372€, gde je uključena sva oprema. Iz tog razloga, RUE je u svojim komentarima tražio dodatne detalje za svaku grupu uređaja, koji su potom poslali GT Termokos (prikazano na str. 17). U ovom prikazu po grupama opreme izračunato je da vrednost mernih uređaja, sistema za očitavanje/fakturisanje i instrumenata za evidentiranje i kontrolu podataka iznosi 4.235.610€ – otprilike koliko je ostvareno u Izveštaju o monitoringu za prošlu sezonu 2022. ' 23. Tako da se za ovu grupu opreme ne primećuju dodatna ulaganja koja bi trebalo da budu prihvaćena za ovom razmatranje tarifa. Dok se termostatski ventili smatraju potrošačkom imovinom, kao iu prethodnom razmatranju tarifa, nisu prihvaćeni kao nova ulaganja.

U detaljima na str. 17 prikazuje grupisanje opreme termo podstanice u iznosu od 663,607€; uzimajući u obzir uticaj na efikasan rad sistema i uštedu toplotne energije, RUE prihvata vrednost kupovine i ugradnje ovih uređaja kao novu investiciju planiranu za sezonu 2023/'24 – 663.607 € . Vredno je još jednom naglasiti da će se ažuriranja – korekcije vršiti prema konstatovanim realizacijama investicije i faktičkom upisu ove imovine u spisak imovine preduzeća.

- **Projekat KfV 'Solar4Kosova'** - GT Termokos, za period razmatranja tarifa 2023/'24, predstavio je planiranu vrednost realizacije u iznosu od 10 miliona evra, koja je posvećena pripremnim i projektantskim radovima kao i početku radova, u kom slučaju moraju se izvršiti i različita plaćanja, uključujući avanse.

U proceni planova za ovaj projekat, pozivamo se na sadašnji status ovog projekta koji je detaljno opisan gore (videti str. 18), koji je u fazi pripreme i tendera za izbor konsultantske kuće, čije se finalizovanje očekuje u septembru-oktobru 2023 godine. Konsultantska kuća će dalje pripremati tendersku specifikaciju i voditi proces selekcije preduzeća za izvođenje radova – planirano je da se proces izbora nosioca radova finalizira početkom drugu polovinu 2024. godine, u kom slučaju će početi i izvođenje radova.

Uzimajući u obzir trenutni status projekta i relevantne planove za završetak pripreme faze i početak radova, RUE procenjuje da predloženi iznos od 10 miliona evra za period razmatranja tarifa zapravo ne odražava ove planove, u pogledu trajanja i obima poslova koji se mogu obaviti u ovom

periodu. Takođe treba ponoviti da se izdvajanje sredstava za ulaganje pripremnih i projektantskih radova ne smatra nužno posebnim ulaganjem u imovinu. Na osnovu ovih procena, RUE za ovaj period ne prihvata prikazanu vrednost za ovaj investicioni projekat; RUE procenjuje da će iznos od **2,5 mil. €** odražava realnije planiranje koje se odnosi na trenutno stanje projekta i predviđanja za završetak pripreme faze i početak radova i prihvata ovaj iznos kao novu investiciju za period razmatranja tarifa 2023/'24.

- **EU - EIB projekat** za udvostručenje kapaciteta za ekstrakciju toplotne energije iz sistema kogeneracije - za ovaj projekat GT Termokos je predstavio vrednost od 4 mil. € koji se planira realizovati u periodu za razmatranje tarifa 2023/'24; ova sredstva su obezbeđena za izradu studije izvodljivosti i plana dekarbonizacije, pripremnih i projektantskih radova i za početak realizacije radova.

Pozivajući se na trenutno stanje projekta (vidi str. 17-18) – faza studije je u toku, dok je faza pripreme i projektovanja počela, RUE ocenjuje planiranje kompanije kao nerealno, uzimajući u obzir uobičajeno trajanje pripreme faze i projektovanja do izvođenja radova. Dakle, RUE za ovaj period razmatranja tarifa prihvata vrednost od **1 milion. €** za ovaj investicioni projekat.

Iz gore navedenog, **nove investicije dozvoljene kao donacije** za period razmatranja tarifa (oktobar 2023 - oktobar 2024) su u ukupnoj vrednosti od **4,163,607€**.

Novo investicije sa samofinansiranjem

- **Sufinansiranje ulaganja u donatorske projekte**

GT Termokos je predstavio ukupan iznos od 8,254,139€ kao sufinansiranje za donatorske projekte, kao što sledi:

- **Aktuelni KfW projekat** : Rehabilitacija i proširenje distributivne mreže i novih podstanica, za koji je podnet iznos od 6.754.139€. Ovaj iznos je podeljen na 2 komponente:
 - T1: Toplotne podstanice, rezervoari za grejanje, kao i sistemi za tretman vode i održavanje pritiska u iznosu od 5.171,61 €;
 - T2: Sanacija i proširenje distributivne mreže u iznosu od 1.370.053€; I
 - Konsultantske usluge u iznosu od 212,415€.

Ovaj projekat, koji je počeo da se realizuje pre 2 godine, imao je značajne dodatke u odnosu na početnu procenjenu vrednost projekta. Dopune projekta su uglavnom zbog dopune radova na daljem širenju mreže u 5 gradskih naselja, koji obuhvata i nove podstanice, kao i zbog radova na rezervoarima za grejanje i sistemima za prečišćavanje vode i održavanje pritiska. Nakon što je iznos planiran kao donacija utrošen, GT Termokos je u saradnji sa donatorima dogovorio nastavak dodatnih radova uz sufinansiranje GT Termokos.

Što se tiče investicionih planova i dodatka, konkretno kao što sledi:

- Početno planiranje projekta u pripreмноj fazi projekta iznosilo je oko 14 mil. €, od čega je veliki deo uključen u Razvojni plan 2019-2029 koji je odobrio RUE;
- U ažuriranom planu razvoja 2022-2031, koji je takođe odobrio RUE, planirani iznos investicije je bio 16 miliona. €;
- Dok je trenutno u razmatranju tarifa sa dodatnim radovima u okviru ovog investicionog projekta, planirani iznos investicije je dostigao oko 19 miliona evra.

Pošto poslednje dopune nisu predstavljene u Razvojnom planu, odnosno nisu predstavljene za ažuriranje plana, RUE je zatražio detaljna objašnjenja i relevantnu dokumentaciju da dokaže tehničku i finansijsku opravdanost ovih investicionih dopuna. GT Termokos je dostavio neka od objašnjenja i detalja, ali nije obuhvatao svu potrebnu dokumentaciju i analize, a posebno nisu prezentovane analize troškova i koristi, kao ni tehnička i finansijska opravdanost na osnovu koje je odlučeno za dodatne radove ovog investicionog projekta.

Iz onoga što je gore opisano, RUE će se pozvati na planiranu vrednost investicije u ažuriranom Razvojnom planu 2022-2031 od 16 miliona€. Od ovog iznosa oduzeće realizacije ovog investicionog projekta u vrednostima koje se nalaze u Izveštajima monitoringa za protekle periode 2021/2022 i 2022/2023, u ukupnoj vrednosti od 12.618.376€. Dakle, preostala vrednost od **3,381,624€** je prihvaćena za period razmatranja tarifa 2023/2024.

- **MCC projekat** : Instalacija brojila toplotne energije - za ovaj projekat GT Termokos je predstavio iznos sufinansiranja od 1 mil. €, za koji je predlog dao kratko obrazloženje da će ovaj planirani iznos biti upotrebljen za nabavku i ugradnju brojila toplotne energije kao dodatak od trenutnog projekta.

GT Termokos nije dao nikakve informacije ili druge podatke za ovaj predlog sopstvene dodatne investicije, kao npr broj brojila, broj stanova ili potrošača, broj i lokaciju drugih objekata, detalji koji su neophodni za meritornu procenu predložene investicije.

Takođe nije pojašnjeno da li će ova investicija biti u okviru aktuelnog ugovora o kupovini i ugradnji brojila za grejanje. U ovom aspektu je takođe potrebno ponovo naglasiti neslaganje, odnosno razliku između prikazane vrednosti ugovora i iznosa izračunatog iz prikaza detalja (videti str. 17), što izaziva zabunu da li je ovo sufinansiranje obračunato u važećem ugovoru.

Iz gore navedenog, zbog ovih nejasnoća i u nedostatku osnovnih podataka i informacija, RUE ne prihvata ovo sufinansiranje za ovo razmatranje tarifa.

GT Termokos mora obezbediti stvarne podatke i informacije za ovaj dodatak projekta ili kao novi projekat, u zavisnosti od toga kako će biti zamišljen, i predložiti ga u redovnom ažuriranju Razvojnog plana. Ovo su osnovni preduslovi da bi projekat/dodatak projekta bio prihvaćen u razmatranju tarifa.

- **EU – EIB** za udvostručenje kapaciteta za ekstrakciju toplotne energije iz sistema kogeneracije – za ovaj projekat GT Termokos je kao koinvesticiju predstavio vrednost od 500.000 evra, dok za ovaj plan sufinansiranja nije posebno predstavio neki podatak ili informaciju.

Iz gore navedenog (str. 17 i 18) o trenutnom statusu ovog projekta, RUE ocenjuje da je ovaj predlog za sufinansiranje preuranjen i zbog toga ne prihvata iznos predložen za jednogodišnji period ovog razmatranja tarifa.

Iz onoga što je gore opisano, za ovo razmatranje tarifa, RUE dozvoljava iznos od **3,381,624€** kao **sufinansiranje** za donatorske projekte.

- **Investicije sa samofinansiranjem individualnih projekata**

Pre svega, treba napomenuti da su investicije koje je predstavio GT Termokos uglavnom u skladu sa desetogodišnjim planom razvoja sa određenim odstupanjima u pogledu vremena i odgovarajućih

vrednosti. Treba pomenuti i činjenicu da je RUE tokom praćenja realizacije investicija za protekli period zaključio da je realizacija samofinansirajućih investicija ispod planiranih - 61,57%. Međutim, većina planiranih investicija se uglavnom odnosi na kontinuirano unapređenje poslovanja i održivo snabdevanje, sa izuzetkom nekih investicionih projekata. Konkretno, procene kao što slede:

- **Investicije u objekte za proizvodnju toplotne energije** - za period razmatranja tarifa 2023/'24 godine su predložene od strane GT Termokos u ukupnoj vrednosti od 731.000€, gde se uglavnom radi o investicijama u objekte i opremu za kogeneraciju. U planiranje ulaganja u proizvodnju uključena je oprema postrojenja stanica za ekstrakciju i prijem toplotne energije (HES i HRC – sastavni deo kogeneracionog sistema), kao i druga oprema kao što su pumpe, elektromotora za pumpe, toplotni izmenjivači i druga oprema.

Planirane investicije u kogeneraciona postrojenja toplotne energije - HES i HRS, su u okviru redovnih investicija za održavanje nivoa kogeneracije i obezbeđivanje kvalitetnog snabdevanja toplotnom energijom. Shodno tome, RUE dozvoljava predloženi iznos od **731.000 evra** za investicije u objekte za proizvodnju toplotne energije iz kogeneracije.

- **Investicije u distributivnu mrežu** - GT Termokos za period razmatranja tarifa je predložio iznos od 340.000€, za ulaganje u distributivnu mrežu i termo podstanice, što uključuje cevi i fitinge i drugu prateću opremu, merila toplote, cirkulacione pumpe, opremu za održavanje pritiska, terenska vozila i bagere itd.

Procenjuje se da su ova ulaganja neophodna da bi se obezbedio siguran rad i unapređenje usluga. Kao takve, RUE prihvata investicije u distributivnu mrežu u prikazanoj vrednosti od **340.000€**.

- **Investicije u administraciju i zajedničke usluge** - GT Termokos je predložio investicije u ukupnoj vrednosti od 1,503,000€ koje su podeljene na:
 - Investicije za izgradnju upravne zgrade i direkcije u iznosu od 2.433.000€; I
 - Investicije u opremu i kompjuterske programe u iznosu od 70.000€.

Za tok ulaganja u upravnu zgradu dato je obrazloženje iz kojeg se vidi da je nakon odluke TRN-a, ovaj projekat ponovo raspisan u martu 2023. godine i nakon ponovne procene krajem jula ove godine ugovor je potpisan sa izabranim operaterom; prema ugovoru, rok za izvođenje radova je 18 meseci, što znači da je rok za završetak izgradnje februar 2025. godine.

U vezi sa ovom investicijom, treba napomenuti da se kontinuirano iz sezone u sezonu povećava procenjena vrednost izgradnje objekta sa početne vrednosti koja je sada dostigla 2.443.000 evra.

Što se tiče realizacije ove investicije, mora se reći da su proteklih nekoliko sezona zaredom bila odobrena sredstva za ovu investiciju, ali do realizacije nije došlo zbog kašnjenja u pripremi i izradi projekta. Konkretno, RUE je na razmatranju tarifa za prošlu sezonu 2022/23. dozvolio vrednost od 482.000 evra, vrednost koja u ovom periodu uopšte nije realizovana zbog kašnjenja u tenderskom procesu.

Uzimajući u obzir od gore navedenog, RUE odlučuje da prenese iznos dozvoljene investicije u prethodnom razmatranju od 482,000€ na tekućem razmatranju tarifa za sezonu 2023/2024. Shodno tome, za ovaj jednogodišnji period za razmatranje tarifa dozvoljava vrednost investicije za izgradnju novog objekta od **482.000 evra**.

U okviru novih investicija u opremu informacione tehnologije, RUE prihvata predloženi iznos od **70.000 evra** .

Pozivajući se na ove procene za investicije u administraciju i zajedničke usluge, RUE prihvata vrednost od **552.000 evra** .

Od gore Investicije sa samofinansiranjem individualnih projekata GT Termokos su utvrđene u iznosu od **1.623.000€**

Imajući u vidu 2 komponente novih investicija sa samofinansiranjem: Sufinansiranje u donatorskim projektima **3.381.624 €** i Investicije sa samofinansiranjem individualnih projekata **1.623.000 €** , **izračunata je ukupna dozvoljena vrednost novih investicija sa samofinansiranjem od 5.004.624 €.**

Ukupna vrednost dozvoljenih novih investicija i podela prema načinu finansiranja:

Na osnovu gore navedenih procena, RUE prihvata odnosno dozvoljava nove investicije planirane za period razmatranja tarifa (oktobar 2023 – oktobar 2024) u ukupnoj vrednosti od **9,168,231€.**

Pozivajući se na gore opisane detalje finansiranja, pregled novih dozvoljenih investicija prema metodu finansiranja je sledeći:

- (Dozvoljene nove investicije) $_{DONACIJA} = 4,163,607 €$; I
- (Dozvoljene nove investicije) $_{SAMOFIN.} = 5,004,624 €.$

3.2.3 Odrešivanje radnog kapitala

Prema relevantnim odredbama Pravilnika o cenama toplotne energije – Dodatak 2, radni kapital se obično određuje tako da dozvoljavaju obrtna sredstva za period ne duži od jednog meseca, odnosno vrednost prosečnog mesečnog prihoda. Shodno tome, RUE utvrđuje odnos 1/12 u prihodima od prodaje toplotne energije ostvarene u prošloj sezoni 2021/2022 – 8.696.879€ i dozvoljava **radni kapital** u iznosu od **724.740€.**

3.2.4 Godišnja amortizacija imovine – sprovedena u sezoni 2022/23 ('n-1')

Godišnja amortizacija ostvarena u sezoni 'n-1' - 2022/23. obračunava se na osnovu regulisane osnovne imovine (RAB) ostvarene u toj sezoni i ponderisanog proseka stope amortizacije; tačnije, od Vrednosti RAB ostvarene 2022/23. godine (63.265.590€) oduzima se vrednost ostvarenih obrtnih sredstava (623.924€), a dobijeni iznos (62.641.666€) se množi sa ponderisanim prosekom stope amortizacije (3.22). %) . Dakle, iz ovoga se obračunava **godišnja amortizacija ostvarena u sezoni 2022/23** u iznosu od **2.018.555€.**

3.2.5 Otuđenja

Otuđenje se odnosi na imovinu koju je regulisano preduzeće izuzelo iz upotrebe – imovina koja su oštećena do te mere da se ne mogu popraviti i ponovo koristiti, sredstva koja su eventualno prodana/pozajmljena (kada je ocenjena kao neupotrebljiva), itd.; Prema formuli datoj na početku

poglavlja 3.2, vrednost otuđene imovine se odbija (minusira). S obzirom da u ovom razmatranju tarifa nije prijavljeno otuđenje imovine, vrednost za otuđenje je 0€.

Rezime definicije RAB i RAB_f

Sledeća tabela predstavlja rezimirane sastavne komponente i odgovarajuće vrednosti regulisane baze imovine (RAB) i prilagođene samofinansirajuće baze sredstava (RAB_f).

Tabela 2: RAB i njegove komponente - GT TERMOKOS grejna sezona 2023/2024

Regulisana baza imovine (RAB) - GT TERMOKOS Grejna sezona 2023-2024		Dozvoljeno od RUE [€]
3.2.1	Regulisana baza početne imovine (RAB _n početno)	63,265,590
3.2.2	Nove investicije (INV _n)	9,168,231
3.2.3	Obrtni kapital (WC _n)	724,740
3.2.4	Godišnja amortizacija imovine - sprovedena u sezoni 2022/23 (DEP _{n-1})	-2,018,555
3.2.5	Otuđivanje imovine - u sezoni 2022/23 (DIS _{n-1})	0
	Regulisana baza imovine (RAB)	71,140,006

Što se tiče regulisane baze samofinansirajuće imovine (RAB_f), treba napomenuti da važe iste formulacije kao i za opšti RAB, ali ovde se uzimaju vrednosti samofinansirajuće imovine/investicija; detalji u tabeli ispod:

Tabela 3: RAB_f i njegove komponente - GT TERMOKOS grejna sezona 2023/2024

Samofinansirajuća regulisana baza imovine (RAB _f)- GT TERMOKOS Grejna sezona 2023-2024		Dozvoljava RUE [€]
3.2.1	Regulisana baza samofinansirajuće imovine - početna (RAB _{fn})	12,960,802
3.2.2	Nove investicije (samofinansirajuće - bez donacija) ((INV _{fn})	5,004,624
3.2.3	Obrtni kapital (VC _n)	724,740
3.2.4	Godišnja amortizacija samofinansirajuće imovine - sprovedena u sezoni 2022/23 (DEP _{fn-1})	-352,482
3.2.5	Otuđenja samofinansirajuće imovine - u sezoni 2022/23 (DIS _{n-1})	0
	Samofinansirajuća regulisana baza imovine (RAB_f)	18,337,684

3.3 Procena i utvrđivanje godišnje amortizacije za sezonu 2023/2024

Određivanje godišnje amortizacije za sezonu 2023/24 ('n') zasniva se na vrednosti ukupnog RAB definisanog u tabeli '2' (poglavlje '3.2') i na ponderisanom proseku stope amortizacije prema kategorizacije imovine, prikazana u sledećoj tabeli '4'. Tabela 4 sumira kategorizaciju RAB-a prema kategorijama imovine, odgovarajućem životnom veku ili stopi amortizacije za svaku kategoriju imovine, kao i ponderisanoj prosečnoj stopi amortizacije.

Tabela 4: Kategorizacija imovine (RAB) i ponderisana prosečna stopa amortizacije

Normat e Zhvlers. / Mesat. e Ponder. E Normës së Zhvlers. - Invest. e Reja			
Toka	Jetëgjat. E asetit	Vitet	N/A
	Norma e Zhvlerësimit	%	0
Ndërtesat	Jetëgjat. E asetit	Vitet	35
	Norma e Zhvlerësimit	%	2.86%
Stabilimentet, pajisjet dhe instalimet elektro-mekanike	Jetëgjat. E asetit	Vitet	25
	Norma e Zhvlerësimit	%	4.00%
Rrjeti - Tubacionet, fittingjet dhe pajisjet përbërëse	Jetëgjat. E asetit	Vitet	35
	Norma e Zhvlerësimit	%	2.86%
Pajisjet TI, instrumentet e sist. Kontroll., dhe invent. imët i zyrës	Jetëgjat. E asetit	Vitet	5
	Norma e Zhvlerësimit	%	20.00%
Total Investimet e Reja	Jetëgjat. E asetit	Vitet	N/A
	Mesat. Pond. Normës Zhvlers.	%	2.86%
	Total Investimet e Reja	Euro	9,168,231
Mesat. Pond. Normës Zhvlers. (Asetet Operative Ekzist + Investimet %			3.26%

Kao što se može videti iz gornje tabele, prosečna ponderisana stopa amortizacije (NZH_{MP}) je obračunata na 3,26%. Na osnovu ukupne vrednosti (RAB minus radni kapital) i ponderisane prosečne stope amortizacije, izračunava se dozvoljena godišnja amortizacija, kao što sledi: **2.293.501**

Dozvoljena godišnja amortizacija (DEP_n) = (Ukupni RAB - VC_n) * NZH_{MP} = 70.415.266 € * 3.26 % = 2.293.501 €

3.4 Određivanje dozvoljenog povrata na RAB (dozvoljeni profit)

Kao što je ranije pomenuto, obračun/određivanje dozvoljenog povrata se izračunava na osnovu regulisane baze samofinansirajuće imovine (RAB_f) i stope povrata (RoR), tako da uključuje sledeće dve komponente:

- Utvrđivanje (postavljanje) regulisane baze samofinansirajuće imovine (RAB_f); I
- Izračunavanje dozvoljene stope povrata (RoR), definisane u VACC vrednosti.

Prva komponenta - RAB_f je izračunata u poglavlju 3.2 - tabela '3', dok je proračun druge komponente - RoR definisan u sledećem poglavlju:

3.4.1 Izračunavanje dozvoljene stope povrata (RoR).

Cilj razumne stope prinosa (RoR) na regulisanu bazu imovine (RAB) je da garantuje kompanijama daljinskog grejanja profit koji omogućava nastavak ulaganja u imovinu, tako da ih mogu obnoviti i proširiti.

Razumnim RoR se smatra stopa "ponderisane prosečne cene kapitala" (VACC), koja se izračunava na osnovu komponenti kapitalne baze, uzimajući u obzir pondere zbira ovih komponenti kapitala. Drugim rečima, VACC je zbir ponderisanog prosečnog troška kapitala i troška duga.

Za cenu kapitala, RUE sledi međunarodno priznatu metodologiju pod nazivom „Model cene kapitala imovine“ (CAPM). CAPM izražava očekivanu cenu kapitala kao bezrizičnu stopu (r_f) plus premijum za rizik kapitala (ERP). ERP možemo definisati kao razliku između rizika tržišta akcija – tj. očekivani povrat sa dobro razvijenog tržišta – i stopu povrata bez rizika, koja je izražena formulom predstavljenom u nastavku:

$$ERP = (r_m - r_f)$$

ERP stopa zavisi od rizika ulaganja na tržištu određene zemlje.

Vrednost VACC pre oporezivanja može se izračunati prema sledećoj formuli:

$$VACC_{pre-orez} = [(D/V) * k_d] + [(E/V) * k_e]$$

gde:

D/V odnos duga prema ukupnoj kapitalnoj osnovi (u procentima)

E/V odnos kapitala prema ukupnoj bazi kapitala (u procentima)

V ukupna kapitalna osnova, koja je zbir sopstvenog kapitala i duga

k_d troškovi duga

šta troškovi kapitala

Troškovi duga (k_d) je ugovorna obaveza i jeste kamatna stopa koju preduzeće plaća na tekuće kredite.

Troškovi kapitala (k_e) obračunavaju se na sledeći način:

$$k_e = r_f + \beta_e * (r_m - r_f)$$

gde:

r_f Stopa bez rizika je izvedena iz procene prinosa na državne obveznice

β_e „Beta“: mera rizika za dotičnu kompaniju

(r_m - r_f) Premium rizika na tržištu kapitala minus nerizična stopa prinosa

„Premiju rizika“ definiše „beta“ i očekivani premijum rizika tržišta, koju investitori zahtevaju od tržišta u celini. Faktor „beta“ meri nepredvidivost prinosa kompanije u odnosu na robno (berzansko) tržište u celini.

U nastavku procenjujemo / izračunavamo cenu duga i cenu kapitala za kompanije daljinskog grejanja na Kosovu, da bismo došli do VACC pre oporezivanja.

Troškovi duga

Za ovu grejnu sezonu i naredne sezone, RUE je odlučio da odnos D/V bude 60/100 (60% duga i 40% kapitala). Ovaj odnos od 60% treba koristiti u komercijalnim procenama/kalkulacijama VACC pre oporezivanja za grejnu sezonu 2022/2023, kao i za naredne sezone, osim ako se ne primete značajne promene.

Trenutno GT Termokos ima kredit od KfW-a sa kamatnom stopom od 8,79% za investicije u projekat kogeneracije. S tim u vezi, treba napomenuti da su većina investicija projekta kogeneracije bile donacije (od nemačke vlade, Evropske komisije i od centralnih i lokalnih institucija); dok je iznos od 5.000.000 € kredit od KfW-a sa godišnjom kamatnom stopom od 8,97% i rokom otplate od 11 godina. Shodno tome, trošak duga će odražavati tekući kredit i fiksiran je na **8,79%**

Dakle, trošak duga je:

$$k_d = 8,79 \%$$

Troškovi kapitala

Troškovi kapitala predstavljeni su formulom ispod:

$$k_e = r_f + \beta_e * (r_m - r_f)$$

gde:

$$(r_m - r_f) = \text{ERP} - \text{Premium rizika kapitala}$$

Trenutno, stopa bez rizika ("Risk Free Rate - rf), je zasnovana na lokalnim i međunarodnim finansijskim kretanjima državnih obveznica (trezorskih obveznica), procenjuje se u rasponu od 1,1 do 3,0%. Donja granica predstavlja nivo kamate na kosovske dugoročne trezorske obveznice, dok gornja granica predstavlja 10-godišnju prosečnu kamatu na mađarske trezorske obveznice – što predstavlja najrizičnijeg izdavaoca dugoročnih dugova kojima se trguje među regionalnim komparatorima. Na osnovu ovoga RUE postavlja stopu bez rizika na 2,3%.

Nedavne odluke regulatornih organa procenjuju premijum rizika u kapitalu u rasponu od 3,5 do 5%. Pošto je GT Termokos javno preduzeće, smatra se da je rizik u kapitalu minimalan i stoga se pretpostavlja da je **ERP vrednost jednaka 4,5%**.

Prosečna beta imovina za električne mreže u EU i integrisana komunalna preduzeća je 0,42 u poređenju sa 0,54 - 0,63 za preduzeća za proizvodnju i snabdevanje samo u EU i SAD. Pošto je industrija centralnog grejanja na Kosovu mala, čini se razumnim pretpostaviti da će rast tražnje – koji je glavni faktor rasta prihoda – biti nepredvidiviji od rasta BDP-a – koji je glavni faktor za rast robnog i berzanskog tržišta - nego u velikim i razvijenim zemljama. Dodavanje jednog velikog potrošača na centralno grejanje znači povećanje potražnje za centralnim grejanjem u poređenju sa prethodnom potražnjom, dok uticaj na BDP može biti mnogo manji. Da bismo uzeli u obzir nepredvidivu prirodu prihoda kompanija centralnog grejanja u poređenju sa rastom BDP-a, procenjujemo da je trošak kapitala veći od proseka koji su postavili regulatori EU. , i smatramo da je „ β_e “ razumno za preduzeća centralnog grejanja na Kosovu da bude **$\beta_e = 1$** .

Troškovi kapitala nakon oporezivanja su sledeći:

$$k_e \text{ poštarija} = 2,3\% + (1 * 4,5\%) = 6,80\%$$

Cena kapitala pre oporezivanja se dobija množenjem najvećeg rezultata troškova kapitala nakon oporezivanja odnosom koji uzima u obzir porez ("tax wedge") na sledeći način:

$$\text{'Tax wedge'} = 1/(1-t)$$

gde:

t Stopa poreza na dobit preduzeća

Porez na dobit (t) na Kosovu je 10% i odnos koji uzima u obzir porez ("tax wedge") je:

$$1/(1-0,10) = 1,11$$

Troškovi kapitala pre oporezivanja su:

$$k_e \text{ pre oporezivanja} = 6,80\% * 1,11 = 7,55\%$$

Kao rezultat gornjih proračuna, VACC pre oporezivanja se izračunava – zaokružen na dve decimale – na sledeći način:

$$\text{VACC pre oporezivanja} = [8,79\% * 0,6] + [7,55\% * 0,4] = 8,30\%$$

Izračunavanje dozvoljenog povrata u RAB_f za GT Termokos

Na osnovu VACC pre oporezivanja od 8,30% izračunatog u 3.4.1, izračunava se dozvoljeni povrat ili dozvoljena dobit za GT Termokos, prema formuli ispod:

$$\text{RET} = \text{RoR} \cdot \text{RAB}_f$$

Dakle, povrat dozvoljen u RAB_f je jednak €18,337,683 * 8,30% = € 1,521,335 .

Tabela 5: Dozvoljeni povrat (dozvoljeni profit) u RAB_f za grejnu sezonu 2023/2024

Dozvoljeni povrat u RAB _f za GT TERMOKOS		Dozvoljeno od RUE [€]
RAB str	Regulisan baza imovine – samofinansirajuće	18,337,683
RoR	Stopa povrata na VACC vrednost	8,30%
	Dozvoljen povrat u RAB _f	1,521,335

3.5 Utvrđivanje troškova mrežnih gubitaka

Dozvoljeni troškovi gubitaka u mreži služi za pokrivanje troškova preduzeća zbog gubitaka toplotne energije tokom transporta i distribucije. U skladu sa Dodatkom 1 Pravila za utvrđivanje cena toplotne energije, ovaj trošak se izračunava kao količnik između količinskih gubitaka mreže i proizvodnje toplotne energije koja ulazi u mrežu (procentualni nivo ukupnih gubitaka u mreži), ovaj pomnožen sa varijabilnim režijskim troškovima proizvodnje.

Iz gore navedenog, na osnovu podataka koje je izneo GT Termokos i na osnovu sopstvenih procena, RUE je izradio Termo energetske bilans GT Termokos za sezonu 2023/2024, kroz koji je utvrdio kvantitativne gubitke u mreži od 33.617 MVh - što je zbir kvantitativnih gubitaka u transportnoj mreži TC Kosova B - GT Termokos (6.847 MWh) i kvantitativnih gubitaka u distributivnoj mreži (26.770 MWh). Izražen u procentima, ukupan nivo gubitaka u mreži je 10,0% - nivo gubitaka u prenosnoj mreži: 2,0% i nivo gubitaka u distributivnoj mreži 8,0%. Takođe, iz bilansa toplotne energije izveden je iznos neto proizvodnje i neto kupovine toplotne energije – u ukupnom iznosu od 334.620 MWh.

Na osnovu gore navedenih vrednosti i varijabilnih operativnih troškova (2.992.078€), obračunavaju se **troškovi mrežnih gubitaka** u iznosu od **300.590€**.

3.6 Adaptacija (prilagođavanje)

Adaptacija (prilagođavanje) služi za ispravljanje eventualnih razlika između planova razmatranja tarifa za period (sezonu) 'n-1' i realizacije koje su se stvarno dogodile u tom periodu (sezoni) i te promene su uključene (korigovane) u sledećem razmatranju.

Konkretno, prilagođavanje uključuje razliku između planiranja i stvarne realizacije ovih komponenti: i) Prihodi; Operativni troškovi; Godišnja amortizacija; i povrata na RAB_{str}.

Ukupna vrednost prilagođavanja za predsezonu 2022/23 je izračunata: **-89.104€**. Dakle, ova vrednost se oduzima od vrednosti dozvoljenih prihoda za sezonu 2023/2024.

3.7 Obračun maksimalnih dozvoljenih prihoda – rezime

Ukupno dozvoljeni prihodi se izračunavaju prema formuli:

$$\text{MAR} = \text{OC} + \text{DEP} + \text{RTN} + \text{LOS} +/- \text{ADJ}$$

Prvobitno, treba napomenuti da se u izračunavanju maksimalno dozvoljenih prihoda uzimaju operativni troškovi koji se oduzimaju za dozvoljene troškove gubitaka (tzv. neto operativni troškovi u iznosu od 5.341.247€).

Shodno tome, MAR vrednost je jednaka **9,712,940 €** kao što je detaljno prikazano u tabeli 6.

Tabela 6: Dozvoljeni prihodi za GT Termokos grejna sezona 20 23/202 4

Dozvoljeni prihodi GT TERMOKOS za sezonu 2023/2024		Dozvoljeno od RUE [€]
OC	Dozvoljeni operativni troškovi (neto)	5,341,247
SoC	Godišnja amortizacija	2,293,501
RTN	Dozvoljeni povrat u RAB _{str}	1,521,335
LOS	Dozvoljeni troškovi gubitaka	300,590
ADJ	Prilagođavanje – razlika između dodataka i realizacije	-89,104
MAR.	Maksimalni dozvoljeni prihodi	9,367, 568

Da bi bila kompatibilna sa tarifnom strukturom, koja predviđa podelu na komponentu za toplotni kapacitet (fiksna komponenta) i komponentu količine toplotne energije (varijabilna komponenta), podela MAR se vrši prema proporciji. : fiksni deo 15% i varijabilni deo 85%. Shodno tome, podela MAR na fiksne i promenljive delove za grejnu sezonu 2023/2024 je sledeća:

Fiksni deo maksimalno dozvoljenih prihoda (MAR_F) **1.405.135 € ; I**
Varijabilni deo dozvoljenih prihoda (MAR_V) **7,962,433 €.**

4 Bilans toplotne energije

Bilans toplotne energije je veoma važna komponenta u razmatranju tarifa jer određuje projekcije proizvodnje/kupovine toplotne energije, gubitaka u mreži i konačno snabdevanje potrošača. Iz tog razloga, projekcije u bilansu su uticajne na planiranje respektivnih troškova, a samim tim i na utvrđivanje dozvoljenih prihoda i tarifa.

U nastavku su u tabelarnom i grafičkom obliku sumirane komponente termoenergetskog bilansa za NK Termokos za razmatranje tarifa za sezonu 2023/2024

Tabela 7: Sažetak bilansa toplotne energije

Balans toplotne energije - GT Termokos sez. 2023/2024		Predloženo od GT Termokos	Dozvoljeno od RUE
Bruto proizvodnja To. En.	MWh	6,675	0
Bruto kupovine To. En. (Ulazak u mrežu. Transp.)	MWh	342,327	342,327
Neto kupovine To. En. (Izlaz iz mreže. Transp.)	MWh	335,480	335,480
Kvantitativni gubici u transportnoj mreži	MWh	6,847	6,847
Gubici u procentima u transportnoj mreži	%	2,00%	2,00%
Bruto proizvodnja + bruto nabavke To. En.	MWh	349.002	342,327
Kvantitativni gubici u mreži. Transp. + Sopstvena potrošnja	MWh	7,707	7,707
Neto proizvodnja + neto nabavke To. En. (Ulazak u mrežu. Distribucija.)	MWh	341,295	334,620
Kvantitativni gubici u distributivnoj mreži	MWh	27,304	26,770
Procenat gubitaka u distributivnoj mreži	%	8,0%	8,0%
Snabdevanje / Potrošnja En. Termin.	MWh	313,992	307.850

